

תורה שבעל פה

לקט מצוות, גמרא מסכת סוכה,
משנה, אגדה, מספרות השו"ת, תפילה כמפגש

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
72 נקודות	—	(12x6)	—	{	פרק ראשון — לקט מצוות
					א: פרק שני — גמרא מסכת סוכה
28 נקודות	—	(14x2)	—	פרק שלישי — תוכני תורה שבעל פה	
100 נקודות	—	סה"כ	—		
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

יש לענות על פרק ראשון או על פרק שני, לפי התכנים שלמדת.

השאלות

פרק ראשון – לקט מצוות

(72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 1-7 (לכל שאלה – 12 נקודות).

1. ספר המצוות לרמב"ם, מצוות קידוש החודש (מצוות עשה קנג)

א. הרמב"ם כתב: "בטלה הראיית אצלנו היום".

כתוב מהי "הראייה", והסבר מדוע היא בטלה. (4 נקודות)

ב. "וזה שהייתנו היום בחוצה לארץ מונים במלאכת העיבור שבידינו ואומרים שזה היום

ראש חודש וזה היום יום טוב, לא מפני חשבוננו נקבעהו יום טוב בשום פנים".

(1) מי קבע את ראשי החודשים שאנו מציינים בימינו?

(2) "לא מפני חשבוננו" – אם כן, מדוע מחשבים חודשים ושנים, לפי הרמב"ם?

(5 נקודות)

ג. הסבר מדוע יש לְעִבֵר את השנה כל כמה שנים. (3 נקודות)

2. מצוות קידוש שבת בדברים (לא)

א. (1) "קידוש שבת בדברים" – מהו תוכן הדברים, ומהו זמן קיום המצווה?

(2) בעל ספר החינוך כתב: "משורשי מצווה זו, כדי שנתעורר מתוך מעשה זה..."

כתוב שני עניינים שמעשה זה צריך לעורר בנו.

(6 נקודות)

ב. (1) מדוע קבעו חכמים שיש לקדש על יין?

(2) במוצאי השבת יש להבדיל על יין וְאֵין להבדיל על פת. הסבר מדוע.

(6 נקודות)

3. שלא לאַחַר שכר שכיר (רל)

א. (1) פְּתוּב מְדוּע אֲסוּר לְאַחַר שֶׁכָּר שֶׁכִּיר, וְהִסְבֵּר מְדוּע מוֹתֵר לְאַחַר אֶת תְּשׁוּמָה הַשֶּׁכֶר
"יּוֹם אֶחָד וְלֹא יוֹתֵר".

(2) אָדָם מִסֵּר בְּגַד לְאוֹמֵן כְּדֵי שִׁיתְקַן אוֹתוֹ, וְהָאוֹמֵן סִיִּים אֶת מְלֹאכְתּוֹ.
מֵהוּ הִתְנַאי שֶׁבּו יַעֲבֹר בַּעַל הַבְּגָד עַל הָאִיסוּר לְאַחַר שֶׁכָּר שֶׁכִּיר?
(9 נְקוּדוֹת)

ב. בְּדִיּוֹן שֶׁנֶּעֱרַךְ בְּבֵית דִּין טַעַן יְהוֹנָתָן שֶׁלֹּא קִיבַל אֶת שֶׁכְרוּ בַּעֲבוּר עֲבוּדָתוֹ, וְאִילוּ הִמְעַבִּיד שְׁלוֹ
טַעַן שֶׁהוּא שִׁלְמָה לְיְהוֹנָתָן. בֵּית הַדִּין פָּסַק שִׁיהוֹנָתָן יִשְׁבַע וְיִקְבַּל אֶת שֶׁכְרוּ.
מְדוּע פָּסַק בֵּית הַדִּין לְטוֹבַת יְהוֹנָתָן? (3 נְקוּדוֹת)

4. מִצְוֹת תּוֹכַחַה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאִינּוּ נוֹהֵג כְּשׁוֹרָה (רלט)

א. (1) בְּבִיאוֹר שׁוֹרֵשׁ הַמִּצְוָה כְּתוּב בַּעַל סֵפֶר הַחִינּוּךְ: "לִפִּי שֵׁשׁ בִּזְוָה שְׁלוֹם וְטוֹבָה בֵּין אַנְשִׁים".
הִסְבֵּר כִּיצַד מִצְוֹת תּוֹכַחַה יִכּוּלָה לְהַבִּיא "שְׁלוֹם וְטוֹבָה בֵּין אַנְשִׁים".
(2) לְהִמְנַעוֹת מִתּוֹכַחַה יִכּוּלוֹת לִהְיוֹת שְׁתֵּי תוֹצְאוֹת שְׁלִילוֹת.
צִיֵּן אֶת שְׁתֵּי הַתּוֹצְאוֹת.
(6 נְקוּדוֹת)

ב. (1) בַּעַל סֵפֶר הַחִינּוּךְ הִזְכִּיר אֶת דְּבַרֵי חוֹז"ל "שְׁחִיב מִצְוָה זוֹ עַד הַכֹּאֵה".
הִסְבֵּר אֶת דְּבַרֵי חוֹז"ל אֵלֶּה.
(2) "מִי שֶׁבִּידוֹ לְהַשִּׁיבּוּ וּלְמַחֹת בּוֹ וְלֹא מִיחָה - הוּא נִתְפַּשׁ עַל חֲטָאוֹ".
הִסְבֵּר אֶת הַמִּשְׁפָּט הַמּוֹדֵגֵשׁ בְּקוּ.
(6 נְקוּדוֹת)

5. מצוות קידוש השם (רצו)

א. "שנצטוונו לקדש את השם, שנאמר 'ונקדשתי בתוך בני ישראל'... ואף על פי שכתוב בתורה 'וחי בהם'..."

(1) הסבר את הסתירה בין הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ובין הפסוק "וחי בהם".

(2) על פי בעל ספר החינוך, הסבר את היישוב של סתירה זו.

(6 נקודות)

ב. "שאם יאמרו לו לאדם 'עבוד עבודה זרה או נהרגך' - ייהרג ואל יעבדה, ואף על פי שלבו תמים באמונת השם".

(1) הסבר את המקרה ואת הדין שבדברי בעל ספר החינוך. בתשובתך הסבר את הביטוי המודגש בקו.

(2) נמק דין זה.

(6 נקודות)

6. שלא להונות אחד מישראל בדברים (שלח)

א. (1) כתוב את הגדרת המצווה "שלא להונות אחד מישראל בדברים", וציין שתי דוגמאות לאונאת דברים.

(2) הסבר מדוע "התורה הקפידה הרבה באונאת הדברים".

(8 נקודות)

ב. חבר חירף אותך וציער אותך מאוד.

כיצד תגיב? נמק את תשובתך. בסס את הנימוק על מה שלמדת בספר החינוך.

(4 נקודות)

7. לעבוד ה' יתברך בתפילה בכל יום (תלג)

א. בעל ספר החינוך ציטט את דברי הרמב"ם:

"אף על פי שמצווה זו היא מהמצוות הכוללות... יש בזו כמו כן פרט".

(1) מהי "מצווה זו", ומדוע היא מן המצוות הכוללות?

(2) הסבר מהו ה"פרט" שבמצווה זו.

(5 נקודות)

ב. (1) מהו הנושא של כל אחד משלושת החלקים של תפילת העמידה?

(2) מהי התועלת המעשית ומהי התועלת הרעיונית שיש למתפלל בתפילה לה'?

(7 נקודות)

יש לענות על פרק ראשון או על פרק שני, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני — גמרא — מסכת סוכה

(72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 8-16 (לכל שאלה — 12 נקודות).**8. הסוכה של הילני המלכה**

- א.** "אמר רבי יהודה מעשה בהילני המלכה בלוד... אמרו לו משם ראייה... אמר להן..."
- מן הסיפור על הסוכה של הילני המלכה הוכיח רבי יהודה שסוכה שגבוהה מעשרים אמה כשרה, אך חכמים דחו את הוכחתו בטענה שאישה פטורה מן הסוכה.
- הסבר את שתי התשובות שהשיב רבי יהודה על דחייתם של חכמים. (5 נקודות)
- ב.** "... אמר רב אשי לא נצרכה אלא לקיטוניות שבה... ואפ"ה [= ואפילו הכי] לא אמרי לה דבר".
- על פי רב אשי, תאר את הסוכה של הילני המלכה, והסבר את המחלוקת בין חכמים לרבי יהודה. (7 נקודות)

9. המצטערים בסוכה

- א.** מצטער פטור מן הסוכה, ואילו אָבֵל חייב בסוכה אף שהוא מצטער. בגמרא מובא הסבר להבדל שבין הדינים האלה.
- הסבר בלשונך את ההבדל בין הדינים. (3 נקודות)
- ב.** הגמרא שאלה: "וליעבדו חופה בסוכה".
- (1) הסבר את תשובת אביי ואת תשובת רבא על שאלה זו, וכתוב מהו המקרה שבו תהיה "נפקא מינה" (= הבדל הלכתי) בין שתי התשובות.
- (2) בנוגע למקרה שכתבת בתת־סעיף (1), כתוב מה יהיה הדין לפי אביי ומה יהיה הדין לפי רבא, והסבר את הטעם לכל אחד מן הדינים.
- (9 נקודות)

10. שינה בסוכה ושינה עם תפילין

- א. "ת"ר אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה ואין ישנים שנת עראי חוץ לסוכה".
על פי הגמרא, הסבר טעם אחד לאיסור לישון שנת עראי מחוץ לסוכה. (3 נקודות)
- ב. לפניך שלוש ברייתות שלכאורה סותרות זו את זו:
"ישן אדם בתפילין שנת עראי אבל לא שנת קבע".
"ישן אדם בתפילין] בין קבע בין עראי".
"[אין אדם ישן בתפילין] לא קבע ולא עראי".
- (1) לפי תירוץ הגמרא, כתוב מהו המקרה שבו עוסקת כל אחת מן הברייתות.
(2) הסבר את טעם הדין בנוגע לכל אחת מן הברייתות.
(9 נקודות)

11. "משבח אני את העצלנין" והקבלת פני רבו ברגל

- א. (1) מדוע לדעת רבי אליעזר אנשים צריכים להישאר בבתיהם ברגל?
(2) בהמשך הגמרא מסופר שרבי אליעזר היה בסוכה של יוחנן ברבי אלעאי בקיסרי.
הסבר מדוע סיפור זה אינו סותר את דברי רבי אליעזר: "משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל".
(6 נקודות)
- ב. (1) "והאמר ר' יצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל..."
הסבר את דרך הלימוד של רבי יצחק לדין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל.
(2) לפי מסקנת הגמרא, מהו המקרה שבו אדם חייב להקביל את פני רבו ברגל?
(6 נקודות)

12. שמחת בית השואבה; יצר הרע

א. (1) "תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים... ואנשים מלמטה".

פָּרַט את שלושת השלבים של ההפרדה בין נשים לגברים בשמחת בית השואבה בבית המקדש.

(2) בנוגע ל"תיקון הגדול" שנעשה בעזרת הנשים, הגמרא הקשתה קושיה על פי פסוק מדברי הימים.

הסבר את הפסוק ואת הקושיה.

(8 נקודות)

ב. "תנא דבי רבי ישמעאל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש... אבנים שחקו מים".

(1) על פי הברייתא, מי הם האבנים שנמשל, ומי הם המים שנמשל?

(2) הסבר את הלימוד מן הפסוק "אבנים שחקו מים".

(4 נקודות)

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)

13. טלטול תחת אילן המיסך על הארץ

"ת"ש אילן המיסך על הארץ... מטלטלין תחתיו".

א. (1) תאר בלשונך אילן זה.

ב. (2) כתוב שני תנאים הנדרשים כדי להתיר טלטול תחת האילן. היעזר ברש"י.

(6 נקודות)

ג. מן הברייתא המצוטטת הקשתה הגמרא קושיה על דברי רב אחא בר יעקב.

הסבר את הקושיה, ואת תירוץ הגמרא לקושיה זו. (6 נקודות)

14. היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים

א. "היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים... איבעיא להו עד שיעור או עד שיאור".

הסבר את שתי האפשרויות של זמן החזרה לסוכה ואת ה"נפקא מינה" (= ההבדל ההלכתי)

בין שתי האפשרויות. (8 נקודות)

ב. "ת"ש עד שיאור ויעלה עמוד השחר תרתי אלא אימא עד שיעור ויעלה עמוד השחר".

בציטוט שלפניך יש ברייתא, קושיה ותירוץ.

העתק למחברתך רק את הקושיה, והסבר אותה. (4 נקודות)

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)

15. הולכי דרכים, הולכים לדבר מצווה, חיילים

א. (1) "הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום".

נמק דין זה.

(2) ההולכים לדבר מצווה ביום – פטורים מן הסוכה גם בלילה.

נמק דין זה.

(4 נקודות)

ב. (1) בעלי התוספות הוכיחו ממעשה שסופר בגמרא על שני אמוראים ששלוחי מצווה

פטורים מן הסוכה אפילו בשעת חנייתם.

כתוב בלשונך את המעשה על שני האמוראים, והסבר את ההוכחה של בעלי התוספות

ממעשה זה.

(2) "חיילים... אם הם עוסקים בתפקיד צבאי הכרחי ואם יהדרו אחר סוכה יתבטלו מתפקידם,

פטורים מסוכה בזמן מילוי תפקידם" (הרב שלמה גורן, פסקי הלכות צבא).

הדברים של הרב שלמה גורן מבוססים על ההסבר של בעלי התוספות למשנה העוסקת

בשלוחי מצווה.

הסבר את דברי הרב שלמה גורן, על פי התוספות.

(8 נקודות)

א. עיין בדברי החת"ם סופר שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

... ומה שהתפלל הדרת גאונו על הרבה חכמי ישראל שלא עלו לירושלים דווקא והיה סנהדרין ביבנה דווקא ובצפורי, וגם בימי הרב בית יוסף והאר"י ז"ל, מאי טעמא לא עלו הם? הנה בימי חכמי התלמוד היו הריגות ושמדות בירושלים וגלו סנהדרין, ומשנתיישב במקומות אחרים והיה שם מקום הוועד ומקום ישיבה ותורה ולא מיתדר להו [= ולא היו יכולים לגור] בירושלים כמו במקומות אלו, שוב אין מצווה בירושלים... וכן היה בימי הרב בית יוסף והאר"י ז"ל היה קיבוץ רוב החכמים בצפת. ואין לשאול על כל החכמים מעיקרא כי אין אדם יודע מטמוניות של חברו. ועל כל פנים כשעלו אלו ומצאו רוב חכמי ישראל בצפת, על כורחם התחברו עמהם... הנה כי כן יפה אמרו חז"ל שהאיש יכוף כל בני ביתו לעלות לארץ-ישראל או לירושלים, שהרי משום יישוב ארץ-ישראל כותבים אוננו אפילו בשבת [גיטין, ח, ע"ב], ומכל שכן משום יישוב ירושלים ביותר בזמן הזה. וכבר העיד הרמב"ן באגרתו שהחורבן לפי ערך הקדושה כל שקדוש יותר חרוב יותר, וירושלים חרוב יותר מכל ערי ארץ-ישראל, מכלל דבעי דרישה ויישוב יותר, ויש לכוף בני ביתו לדור שם.

(שו"ת חת"ם סופר, יורה דעה, סימן רל"ד)

(1) החת"ם סופר לימד זכות על חכמי ישראל שגרו בארץ-ישראל ולא גרו בירושלים

בתקופת התלמוד ובתקופות שאחרי חתימת התלמוד.

הסבר את לימוד הזכות של החת"ם סופר.

(2) על פי החת"ם סופר, כתוב נימוק אחד לדין שאדם יכול לכוף את בני ביתו לגור

בירושלים.

(6 נקודות)

ב. "וכיוון שהגיע לענות אמן הלה [= חזן הכנסת] מניף בסודר וכל העם עונין אמן".

בנוגע לנוהג זה בבית הכנסת באלכסנדריה הקשה רבנו נסים ש"אין עונין אמן יתומה".

על פי התוספות, הסבר את שני התירוצים לקושיה של רבנו נסים. (6 נקודות)

פרק שלישי — תוכני תורה שבעל פה

(28 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 17-28 (לכל שאלה — 14 נקודות).

משנה

17. מסכת ביכורים

- א. מיהו "סקריקון", ומדוע הוא אינו מביא ביכורים? (4 נקודות)
- ב. "הפריש ביכוריו, נבוזו, נמקו, נגנבו, אבדו או שנטמאו... והשניים אינם חייבים עליהם חומש".
- (פרק א', משנה ח')

(1) הסבר בלשונוך את המקרה ואת הדין במשפט המודגש בקו. בתשובתך הסבר מה הם "השניים".

(2) בסוף משנה זו נאמר: "נטמאו בעזרה, נופץ ואינו קורא".

הסבר את המקרה ואת הדין שבציטוט.

(10 נקודות)

18. מסכת סנהדרין

א. "... דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה, לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב" (פרק ד', משנה א').

(1) על פי המשנה המצוטטת, הסבר מדוע "אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב".

(2) "דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה" — הלכה זו מבטאת עיקרון

שעל פיו משתדלים לזכות את הנאשם בדיני נפשות.

על פי המשנה, ציין שתי הלכות נוספות המבטאות עיקרון זה.

(9 נקודות)

ב. "דיני נפשות מתחילין מן הצד" (פרק ד', משנה ב').

הסבר בלשונוך את דין המשנה, ונמק אותו. (5 נקודות)

19. מסכת אבות

"רבי אלעזר המודעי אומר: המחלל את הקודשים, והמבזה את המועדות... והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום, והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא" (פרק ג', משנה י"א).

א. (1) כתוב פירוש אחד לכל אחד מהמעשים האלה: "המחלל את הקודשים", "המבזה את המועדות", "המפר בריתו של אברהם אבינו".

(2) מיהו ה"מגלה פנים בתורה שלא כהלכה"? כתוב שני פירושים.
(12 נקודות)

ב. אדם "שיש בידו תורה ומעשים טובים" ועשה אחד מן המעשים המתוארים במשנה — מה עליו לעשות כדי שיהיה לו חלק לעולם הבא? (2 נקודות)

אגדה

20. הכוח לשנות — על היכולת שלנו להשתנות

א. בעירו של רבי תנחומא הייתה בצורת.

אנשי עירו של רבי תנחומא עשו שני מעשים כדי להביא לירידת גשמים.

מה הם שני המעשים האלה? (2 נקודות)

ב. אנשי העיר ראו אדם שנותן מעות לגרושתו.

(1) מה הייתה הסיבה לנתינת המעות לפי אנשי העיר, ומה הייתה הסיבה לנתינת המעות

לפי האדם שנתן את המעות?

(2) בעקבות הדברים של האדם שנתן את המעות לגרושתו, התפלל רבי תנחומא.

כתוב את תוכן התפילה של רבי תנחומא.

(8 נקודות)

ג. הסבר מדוע המעשים שעשו אנשי העיר לא הביאו לירידת גשמים. (4 נקודות)

21. צדקה וחסד

א. טורנוסרופוס שאל את רבי עקיבא: "אם אלוהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם?" (בבא בתרא, י, ע"א).

הסבר את תשובתו של רבי עקיבא על שאלה זו. (3 נקודות)

ב. טורנוסרופוס אמר לרבי עקיבא "אמשול לך משל, למה הדבר דומה?... ורבי עקיבא ענה לו במשל משלו:

"אמר לו ר' עקיבא: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים, וציווה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו, והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורגן משגר לו? ואנן קרויין בנים, דכתיב: 'בנים אתם לה' אלהיכם' (דברים, י"ד, א')."

הסבר את הנמשל למשל של רבי עקיבא. בתשובתך כתוב מיהו "הבן", ומה הם "בית האסורים", "האכלה והשקיה" ו"דורגן". (6 נקודות)

ג. הרב שמשון רפאל הירש כתב:

"במובן ידוע הננו איפוא כולנו בגדר עניי ה'. אין איש שכל צורכי חייו או כל תאוותו בידו, או שיכול היה - בלי סיוע זולתו - להשיג אותם מעצמו".

(1) הסבר את הדברים של הרב שמשון רפאל הירש.

(2) על פי הרב שמשון רפאל הירש, הסבר מהו היחס הראוי של נותן הצדקה כלפי העני.

(5 נקודות)

22. היחס לאחר

א. רבי מאיר ואשתו ברוריה היו חלוקים בנוגע לדרך ההתמודדות עם שכניהם הבריונים.

(1) הסבר את העמדה של רבי מאיר ואת העמדה של ברוריה. בתשובתך הסבר

גם את הביאור של ברוריה לפסוק "יתמו חטאים מן הארץ" (תהלים, ק"ד, ל"ה).

(2) מה הייתה ההצעה של ברוריה לרבי מאיר בנוגע לדרך ההתמודדות עם הבריונים?

(8 נקודות)

ב. עיין בפרשנות של הראי"ה קוק לסיפור על רבי מאיר והבריונים, וענה על השאלות שאחריה.

... על כן חשב ר' מאיר כיוון שאלה הבריוני היו נשחתים בתכלית, ואינם פונים כלל אל חפץ

הישרת דרכם, איך תועיל תפילה לשנות את בחירתם, מה שהוא חוק כללי קבוע, שלא יכריח

השם יתברך בחירת האדם, וזהו יסוד כל התורה כולה. אמנם... אין לך רשע בעולם שלא היה

בוחר יותר ללכת בדרך טוב מדרך רע, אלא שיצרו אונסו ומטעהו, על כן הוא אומלל והולך

בדרכי רשע. אבל אין לך אדם שיהיה נשחת לגמרי, שלא יועיל לו חינוך הגון ותוכחת חכמה ברב

או במעט. על כן אין להתייאש מלבקש רחמים שישובו לשמור אורחות צדק גם הפושעים היותר

גדולים.

(הראי"ה קוק, עין איה – ברכות א, עמ' 48)

(1) על פי הראי"ה קוק, הסבר מדוע חשב רבי מאיר שתפילתו לא תועיל להחזיר את

הבריונים בתשובה.

(2) בסיום הסיפור חזרו הבריונים בתשובה.

על פי הראי"ה קוק, כתוב מדוע התפילה של רבי מאיר היא שהשפיעה על הבריונים

וגרמה להם לחזור בתשובה.

(6 נקודות)

מספרות השו"ת

23. צער בעלי חיים

- א. (1)** איסור צער בעלי חיים נלמד ממצוות פריקה.
הסבר מהי מצוות פריקה, וציין מצווה נוספת אחת מן התורה שביסודה עומד איסור צער בעלי חיים.
- (2)** כתוב שני מצבים שבהם אין איסור צער בעלי חיים.
(8 נקודות)
- ב.** לפי הרב עובדיה יוסף, מותר לְצַפּוֹת בבעלי חיים בגן חיות, אך אסור לְצַפּוֹת במלחמת שוורים.
נמק את ההיתר ואת האיסור. (6 נקודות)

24. פדיון שבויים

- א.** "אין פודין את השבויין יתר על כדי דמיהן מפני תיקון העולם" (גיטין, מה, ע"א).
בגמרא מובאים שני טעמים לדין זה.
- (1)** ציין מקרה שבו מותר לפדות שבוי יותר מכדי דמיו על פי אחד מן הטעמים, ואסור לפדותו על פי הטעם האחר.
- (2)** נמק את הדין במקרה שצינת על פי כל אחד מן הטעמים.
(8 נקודות)
- ב.** הגמרא קובעת את שלוש הקביעות האלה:
- מוות בחרב קשה ממוות טבעי
 - מוות ברעב קשה ממוות בחרב
 - שבי קשה מכולם
- כתוב את הנימוק לשתים מן הקביעות האלה. (6 נקודות)

25. סיכון עצמי להצלת הפרט והכלל

- א. "רבי איסי נשבה אצל גזלנים בספסופה, והיה בסכנה. אמר רבי יונתן: שיכין לעצמו תכריכים. אמר רבי שמעון בן לקיש: או שאהרוג או שאיהרג, אלך ואנסה להציל אותו בכוח. הלך ופייס את הגזלנים, ונתנו לו את רבי איסי" (על פי תלמוד ירושלמי, מסכת תרומות, פרק ח', הלכה י').
- בקטע זה מתוארות התגובות של שני חכמים על נפילתו של רבי איסי בשבי.
- (1) יש הטוענים שמסיפור זה אפשר להוכיח שאדם חייב להכניס את עצמו לספק סכנה כדי להציל את חברו מסכנה ודאית.
- הסבר את ההוכחה.
- (2) על פי הרב אליעזר וולדינברג (שו"ת "ציץ אליעזר"), כתוב שני נימוקים לשלילת ההוכחה הזאת.
- (10 נקודות)
- ב. "לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך" (שמות, ד', י"ט).
- הרב מאיר שמחה הכהן מדווינסק ("משך חכמה") הוכיח מפסוק זה שאדם אינו צריך להכניס עצמו לסכנה אפילו כדי להציל את כלל ישראל.
- הסבר הוכחה זו. (4 נקודות)

תפילה כמפגש

26. תפילת העמידה

- א. (1) מדוע נוהגים לפסוע שלוש פסיעות קדימה לפני תפילת העמידה?
- (2) כתוב טעם אחד למנהג לפסוע שלוש פסיעות לאחור לפני שפוסעים קדימה.
(4 נקודות)
- ב. (1) תאר את סדר הפעולות של המתפלל בעת שהוא אומר "עושה שלום במרומיו..."
בסיום תפילת העמידה, והסבר את הטעם לפעולות האלה.
- (2) לאחר שאומרים "עושה שלום במרומיו..." נוהגים לבקש בקשה.
מהי בקשה זו, ומהי הסיבה לבקשה הזאת?
(10 נקודות)

27. תחנון

- א. מה הם שני החלקים של התחנון? (3 נקודות)
- ב. (1) ציין שני מקרים הנוגעים רק לאנשים פרטיים שבהם לא אומרים תחנון בתפילה.
(2) כתוב מה משותף למקרים שציינת, והסבר מדוע לא אומרים תחנון במקרים אלה.
(8 נקודות)
- ג. בני קהילות אשכנז ואחדים מבני קהילות הספרדים נוהגים להרכין את הראש ולהשעינו על היד באמירת התחנון.
כתוב הסבר אחד למנהג זה. (3 נקודות)

28. סיום התפילה; תפילות בזמנים מיוחדים

- א. (1) מדוע נוהגים לומר "היום יום... בשבת" לפני אמירת שיר של יום?
- (2) יש פוסקים שסוברים שלכתחילה יש לומר את פיטום הקטורת מתוך הסידור.
נמק את דעתם.
(7 נקודות)
- ב. (1) הרבנות הראשית קבעה שיש לומר הלל שלם בברכה ביום העצמאות וביום ירושלים.
הסבר את הטעם לקביעה זו של הרבנות הראשית, וציין מהו המועד בשנה שקבעו
חז"ל לומר בו הלל שלם בברכה מאותו טעם.
- (2) היו פוסקים שחלקו על קביעת הרבנות הראשית ופסקו שיש לומר הלל שלם
בלי ברכה בימים אלו.
נמק את העמדה של פוסקים אלו.
(7 נקודות)

בהצלחה!

נספח — חוברת דפים ממסכת סוכה

הנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא מתוך תכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

- עמודים 5-3 — דף ב, ע"א — דף ג, ע"א
- עמודים 16-6 — דף כד, ע"ב — דף כט, ע"ב
- עמודים 20-17 — דף נא, ע"א — דף נב, ע"ב

כה:

עין משפט
נר מצוה

בז א מיי פיו מהל קרנן
פסק הלכה ב סג
עשה רכב:
בז ג מיי פרק ד מהל
אבל הלכה ט סג
עשין דרנבן ט טוש"ע א"ח
סי' נה סניף ה וטוש"ע
י"ד סי' שפ סניף א וסי'
שפ סניף א:
בב ד מיי פ"ו מהלכות
טוכה הלכה ג סג
עשין מ טוש"ע א"ח סי'
ממ סניף ה:
ל ה מיי ט טוש"ע שס
סניף ו:
לא ו טור וביי סס:
לב ז מיי פ"ו מהל'
תפלה סמ עשין יט
טוש"ע א"ח סי' קו סניף
(א) טור א"ח סי' לח:
לג ה מיי פ"ה מהלכות
תפילין הלכה יג סג
עשין כב טוש"ע א"ח סימן
לח סניף ו:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

הכי גרסינן בצרייתא דבסיפרי ר"ע אומר מישאל ואלנפן היו שנטמאו
בנדב ואביהוהו ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולין
היו לנטהר ואם מישאל ואלנפן היו יכולין היו לנטהר אלא מה היו
נושאי מטה מלוא היו שחל שביעי שחל שביעי פסח שנאמר ואל

מישאל ואלנפן היו. וא"ת ולמאן דלמא פרק ד' מיתות
(סנהדרין דף נב.) דשריפה ממש הואי שנשרפו גופיהן
וכן נמי דריש צמורת כהניס אקרא דותאכלל אש אותה אמאי נטמאו
ו"ל דשמה שלן היתה קיימת כאלו נשרפו על גבי קטבלא כדלמא

מסורת הש"ס

(א) פסחים 5:3, (ב) ברכות יא.
טו: מסורות 1: מ"ק טו.
(א) י"ל לנבא.

תורה אור השלם

1. ויהי אנשים אשר היו
שטאים לנפש אדם ולא
יכלו לעשות הפסח ביום
ההוא וקראו לפני משה
ילפני אהרן ביום ההוא:
מבדבר ט ו
2. האנק דם מתים אבל
לא תעשה פארך חבוש
עליך ונעליך תשים
ברגליך ולא תעשה על
שפם ולחם אגשים לא
תאכל: יחזקאל כו יו
3. והקפתי חגיכם לאבל
וקל שריכם לקוה
והעליתי על כל מתים
שק ועל כל ראש קרחה
ושמתיה פאבל יחיד
ואחריהו כיום מר:
עמוס ה ה

הגהות הב"ח

(א) נב' מהו דמיא האיל
ואלנפן היו שנטאו נדב
ואביהוהו ר' יצחק אומר
אם נושאי ארונו של יוסף
היו יכולין היו לנטהר,
ואם מישאל ואלנפן היו,
יכולין היו לנטהר. ואל
קברי מטה מצוה היו, ואל
שביעי שלחן להיות ערב
הפסח, שא"ל ולא יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא.
מכלל הפסח במצוה
פטור מן המצוה האחרת.
ושניק צריכה זו וזו דאי
אשמעינן גבי פסח כו.
אמר רב זבדא שמייה דרב
אבל חייב בסוכה, ולא
דמי למצטער הדוא פטור
מן הסוכה. ת"ר חתן וכל
השושבינין וכל בני חופה
פטורין מן התפילין, ומכל
מצות האמורות בתורה,
והייבין בקריא שמע.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מטאי פת
מצוה וכו' שחבתן מטאי
כו. עיין טורי אגן ר"ה דף
טו ע"פ ד"ה חייב אדם:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר מישאל
ואלנפן היו שנטאו נדב
ואביהוהו ר' יצחק אומר
אם נושאי ארונו של יוסף
היו יכולין היו לנטהר,
ואם מישאל ואלנפן היו,
יכולין היו לנטהר. ואל
קברי מטה מצוה היו, ואל
שביעי שלחן להיות ערב
הפסח, שא"ל ולא יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא.
מכלל הפסח במצוה
פטור מן המצוה האחרת.
ושניק צריכה זו וזו דאי
אשמעינן גבי פסח כו.
אמר רב זבדא שמייה דרב
אבל חייב בסוכה, ולא
דמי למצטער הדוא פטור
מן הסוכה. ת"ר חתן וכל
השושבינין וכל בני חופה
פטורין מן התפילין, ומכל
מצות האמורות בתורה,
והייבין בקריא שמע.

ר"ע אומר מישאל ואלנפן היו שהיו עוסקין
בנדב ואביהוהו ר' יצחק אומר אם נושאי
ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטהר
אם מישאל ואלנפן היו יכולין היו ליטהר
אלא עוסקין במת מצוה היו אשחל שביעי
שלחן להיות בערב פסח שנאמר ואל יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא אין
יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות
צריכה דאי אשמעינן התם משום דלא
מטא זמן חיובא דפסח אבל הכא דמטא זמן
ק"ש אימא לא צריכה ותו אשמעי' הכא
משום דליכא כרת אבל התם דאיכא כרת
אימא לא צריכה גופא א"ר אבא בר זבדא
אמר רב אבא חייב בכל מצות האמורות
בתורה חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר
מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל אבא כ"ע פטורי
עליך וגו' את הוא דמיחייבת אבל כ"ע פטורי
יה"מ ביום ראשון דכתיב וואחריהו כיום
מר ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב יאכל
חייב בסוכה פשיטא מהו דתימא הואיל
(א) וא"ר אבא בר זבדא אמר רב מצטער פטור
מן הסוכה האי גמי מצטער הוא קמשמע לן
ה"מ צערא דממילא אבל הכא איהו הוא
דקא מצטער פשיה איבעי ליה ליתובי
דעתיה וא"ר אבא בר זבדא אמר רב יחתן
והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה
כל שבעה מ"ט משום דבעו למיחדו וליכלו
בסוכה וליחדו בסוכה אין שמחה אלא בחופה
וליכלו בסוכה וליחדו בחופה אין שמחה
אלא במקום סעודה וליעבדו חופה בסוכה
אביי אמר משום ייחוד ורבא אמר משום
צער חתן מאי בנייהו איכא בנייהו דשכוחי
אינשי דנפקי ועיילי להתם למאן דאמר
משום ייחוד ליכא למאן דאמר משום צער
חתן איכא א"ר זיורא יאנא אכלי בסוכה וחדו
בחופה וכ"ש דחדו ליבאי דקא עבידנא
תרתיה ת"ר חתן והשושבינין וכל בני חופה
פטורין מן התפילה וי"מ התפילין והייבין בק"ש
משום

פרק המפלת (מדף ד' ס' כ): מת שגטרף
ושלדו קיימת טמא: שחף שביעי
שלחן בערב הפסח. מכלא קשה
להא דל"ר לוי בשליה גימקין (גימין)
דף ס. ושם (ס' פ' פרישיות נאמרו בלוחו
יוס שהוקס המשכן וקא חשיב פרשת
טמאים ופירש שס צקונט' ויהי
אנשים אשר היו טמאים לנפש וגו'
ולא יתכן כדמוכח כהא שהיה צערב
הפסח והמשכן הוקס בלחד בניסן
ואפילו לר"ע לא יתכן לפי הספרים
דגרסינן בפסחים צפ' האשה (דף כ:)
רב סבר לה כר"ע דלמא מישאל
ואלנפן היו שחל שביעי שלחן להיות
צערב הפסח ומיהו אותה גירסא ליתא
אלא ר' יתחק גרס התם ונראה לפרש
פרשת טמאים דשך ונבלה וזו וזה
ונדה לפי שהזכרו ליהר על טומאת
מקדש וקדשיו: מושום דלא מטא
וזמן חיובא. ואין להקשות מהא
דלרשינן צריש טבול יוס (פזחמס)
דף ק. וז"ל דהולך שחטו את פסחו
מטמא למת מלוא מולחמותו אפי'
לאחר חלות דמת מלוא שאני והא
דדייק הכא מצרייתא דקמני למת
מלוא נטמאו לא מת מלוא ממש אלא
לומר לקרובים כדפיש צקונטרס
ולאחר חלות הוא דלינו מטמא
כדקמני התם אמרת לא יעמא אכל
קודם חלות יעמא כדקאמרין התם
ציוסק הכהן שמתה אשמו צערב
הפסח נמנו אחיו הכהנים וטמאוהו
צעל נמנו אכל קשה (לרבה) דלמא
התם חלי ואידי לאחר חלות כאן
קודם שחטו וזרקו עליו כאן לאחר
שחטו וזרקו עליו אלתא מטמא
לקרובים אפי' היכא דמטא זמן
חיובא (א) זמן הפסח מאחר שלא שחטו
וזרקו עליו ואין לומר דהיא גופא
לפינן מחתן דפטור מק"ש דלמא
שאני ק"ש דלית ביה כרת כדקאמר
הכא ולא אחי מיינה פסח דליכא
כרת ומטיא זמן חיובא: א"י שמחה
א"א בחופה. משמע מכלא דאס
לא חתן מחופמו אפי' כלתו עמו
והולכים לאכול צבית אחר דאין

דקאמר ליה רחמנא הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וגו' האנק
דוס מתים אכל לא תעשה לא תתאכל עליה פארך חבוש על ראשך
שלא כדך שאר אכלים לפי שאני עושה אותך אות ומופת לישראל
שך עמדין למות מתיהן ואין איש מתאכל עליהם אלא אסור
בתפילין: והני מילי ציוס ראשון. דעיקר שמע דמטא חד יומא כדכתיב
ואחריהו כיום מר: פשיטא. מאי שנא הא משאר מצוות דאשמעינן
רב לעיל דלכל חייב בכל המצוות: צערא דממילא. שהסוכה מנערתה
כגון חמה או לנייה או סירחא בדברים שסיקן בהן: מיבעי ליה
ליסודי דעפסיה. חובה עליו ליישב דעתו למלוא: למיחדו לשמוח:
משום ייחוד. דקמס סוכה היו עושין בגומתיהן ואין דרך ביאה
ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמה ירד החתן לעשות
לרכיו ויתיחד אחר עם הכלה: צער חתן. שהמקום לר ופתוח
מצות סוכה ומנוח וישואין וכגון שגא ערב הרגל אכל בתוך
הרגל קיימא לן במועד קטן (דף ס' כ): דאין נושאין נשים במועד: פטורין מן הפילה. דבעיא כוונה: וכן הפילין. משום דשכיחא
שכרות וקלות ראש: והייבין צקריא שמע. דמנוח כוונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
משום

מזכרין שהשמחה צמעותו ולא ברכת
בחופה ובפ"ק דכתובות (דף ו: ושם) אמרינן נמי מזכרין ברכת
חתנים צבית חתנים משמע דוקא במקום חופה דהוא צבית חתנים
ומיהו אין ראייה משם דלמא לאפוקי מדרבי יהודה קא אחי דלמא
אף צבית האירוסין מזכרין אותה וז"ל דקדק מה היא חופה דאי
במקום שזכרו תחלה ברכת נישואין קרי ליה חופה פעמים שאפי'
ברחוב העיר מזכרין אותה כשהעם מרוצין ואין יכולין ליכנס
בצבית אלא במקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום
העשוי לאקראי צעלמא ושם מזכרין ברכת חתנים כל שבעה:
ורחייבין בק"ש. כדפיירש צקונט' דמנוח כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
חתן

שאין לה אלא שלש דפנות וצדק לשחק עם כלתו: פריש' שתי
הרגל קיימא לן במועד קטן (דף ס' כ): דאין נושאין נשים במועד: פטורין מן הפילה. דבעיא כוונה: וכן הפילין. משום דשכיחא
שכרות וקלות ראש: והייבין צקריא שמע. דמנוח כוונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
משום

מזכרין שהשמחה צמעותו ולא ברכת
בחופה ובפ"ק דכתובות (דף ו: ושם) אמרינן נמי מזכרין ברכת
חתנים צבית חתנים משמע דוקא במקום חופה דהוא צבית חתנים
ומיהו אין ראייה משם דלמא לאפוקי מדרבי יהודה קא אחי דלמא
אף צבית האירוסין מזכרין אותה וז"ל דקדק מה היא חופה דאי
במקום שזכרו תחלה ברכת נישואין קרי ליה חופה פעמים שאפי'
ברחוב העיר מזכרין אותה כשהעם מרוצין ואין יכולין ליכנס
בצבית אלא במקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה ולא מקום
העשוי לאקראי צעלמא ושם מזכרין ברכת חתנים כל שבעה:
ורחייבין בק"ש. כדפיירש צקונט' דמנוח כוונתה אינו אלא פסוק ראשון
ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון:
חתן

מסורת הש"ס

(א) [עקרון ג.ג.] (ב) [לעיל
ג.ג.] (ג) [מספר פ"ב ה"ג,
(ד) [למקו מ. מ. ערכין
ג.ג.] (ה) [היה"ל למכור
בטובת מתי אלא משבו
הייע ישיבה דרך עיטוב
והייע ענין מדורו מו"ט
סוף מ"ד:] (ו) [מוספת
פ"ב ה"ג:] (ז) [ערוך
פ"י עין קורין אלפס
צבדתי ו"א ו"ב ו"ג קטנים,
(ח) ע"ז ג.ג. (ט) [נקמן
ג.ג.] (י) [נחלה
הייע רב אשי הקדשין
דל"ב א"ך יוציא שאני
הייע לו ה"א א"י עיב
קודם רבא דלמיתא כחובת
סה. וזכור שמת רבא טול
רב אשי כח"י עקרון
ע"ז:] (יא) [נקמן כח"י:
(כ) [נקמן ח"י:] (כ"א) [כ"א
ג.ג. (ע"י חסופת
קידושין מ:] (כ"ב) [ה"א
נמלא:] (כ"ג) [ויקרא ג.ג.,
(כ"ד) [ג.ג.]

הנהגות הב"ח

(א) תוב"ס ד"ה משום כן
וכי הלכה כן כדפישימי:

מוסר רש"י

שלוחי מצוה אגן.
להקביל פני ראש גולה,
דמיין אלם להקביל פני
רבו כגול ופטרין, דמגן
שליחי מצוה פטורין
מן הסוכה (ערוך י.)
כדטעמם בר בי רב.
דהיינו כצ"ל, דכ"ל אול
הנחל כצ"ל, אחת ה"א.
דלמיתא פ"י בתרא דיומא
(פ.) מ"ל האול אכ"ר יאל
(קט"ו ב.)

רבינו חננאל

משום ר' שילא אמר,
חתן פטור, וכל השושבינין
וכל בני החופה חייבין.
תניא ר' יונה בן עקיבא
אומר (מכ"ר) [וכתבין]
ספרים ותפילין ומוזות
הן ותגריהן ותגרי גמריהן,
וכל העוסקים במלאכה
שמים, לאתווי מוכרי
תבלת, (א) שחייבין בקרית
שמת, ופטורין מן התפילה
ומן השפלות, ומכל מצות
האמורות בתורה, לקיים
דבר ר' יוסי הגלילי דאמר
העוסק בצנעה פטור מן
המצוה. ת"ר הולכי דרכים
ביום, פטורים מן הסוכה
ביום, הולכי דרכים בלילה,
פטורים בלילה החייבים
ביום, הולכי לרוב מצוה
פטורים ביום ובלילה,
כדרכ חסדי ורבה בר בר
הנא, הו' אתו לשבחה

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כו.

משום ר' שילא אמרו חסן פטור. מקריאת שמע דטריד ושאר בני חופה חייבין וליה להו כדני תנאי העוסק בצנעה פטור מן המנוה: **מגרינא.** הלוקמין מהו להו למכור ולהמילאן לנריך להס: **מוכרי הכלה.** לז"ל: **הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום.** דכתיב

החן פטור מקריאת שמע. דטריד ושאר בני חופה חייבין ליה להו להו תנאי העוסק בצנעה פטור מן המנוה כדפישימי דקונט' וקשיא דלי ליה להו א"כ ימחייב חסן כצנעה ומשמע דבמתן פטור יותר ממ"ק לכך נראה דקסבר חסן אין יכול לכוין דעמו כלל אפי' צפוק ראשון אכל שאר בני חופה יכולין לכוין ואקריאת שמע לחודיה קאי וצנעה אחריתי מודי למ"ק: **ומכל מצות האמורות בתורה.** מהי אגב דמשצנעו צברייתא קמייתא: **הולכי דרכים ביום.** כל זה נפקא דלז"ל כעין מדורו שכס שאלם צביתו אינו נמנע מללכת לדרך וכן נמנע דפטרו לעיל מן הסוכה היינו מתשבו כעין מדורו דאין אדם דר במקום שמתעטר: **וחייבין ב"יה.** כשאלם לן צלילה צ"ש: **פריצה קוראה** אגב. לאו משום דליה ליה לרצה דרעה דלשבו כעין מדורו צרייתא היא לנקט בפיקוק (דף כח.:

ואפי"ו חש בעיניו. א"ע"פ שאין צו סכנת עין לסכנת אבר כסכנת נפשות אפילו לנלול עליו אה השבת דמוכח פרק אין מעמידין (ע"ז דף כח.) גבי עין שזמרה: **משום בקי.** וא"ע"פ שצ"ק (דף יב.) דרש רבה זר רב הונא מומר לישן צבילת חמנים א"ע"פ שיש לה גג וא"ע"פ שצנעה עשרה אין הלכה (א) (כרצה) כדפישימי **שם:** **תרי"א (א) תלת.** פירש צקונט' שמים או שלש פעמים יתן לתוך פיו מורש"ל צלע"ו ויש ספרים שכתבו כן תרתי תלת ציני והכל שומרי גנות ופרדסים פטורים ביום ובלילה. חולין ומשמיהן פטורין מן הסוכה. ת"ר אין חולה שיש בו סכנה אלא אפי' חולה שאין בו סכנה, אפי' חש בעיניו או בראשו, וכן הלכה. ואסקינא חולה, הוא ומשמיהן פטורים הם הסוכה, אבל המצטער הוא לבדו פטור. ואפי' אנו מצטער אלא משום בקי, או משום שירחא וכיוצא בה, פטור, וכל שכן אם מצטער בדבר שלמעלה מאלו, כמה היא אכילת עריא שמיני שאוכלין חולין לסוכה, רב יוסף אמר שמים ושלש לגימות, אבי אמו דכ"ט רב רב מדי ועייל כלה. תני חתא ישר אדם התפילין דאמר עריא אבל לא שנת קבע, בדמתי ברשיה. ויש בין קבע בין עריא, בדמפי"ס סודרא עליהו. לא קבע ולא עריא, ובדיקתו להו בידים. גמיה הישן בתפילין וראה קר, אוחזן בצרעה

כעין רש"י
צבילת (צ"ל צ"ש).
יהושע.
מורש"ל, מלוא הפה.
רבינו חננאל (המשך)
דרגלא, הו' גנו ארקהא
דנורה, אמרי אן שלוחי
מצוה אן ופטרין, ת"ר
שומרי היצי ביום, פטורין
מן הסוכה ביום וחייבין
בלילה. שומרי העיר
בלילה, פטורים מן הסוכה
בלילה וחייבין ביום.
שומרי גנות ופרדסים,
פטורים ביום ובלילה.
חולין ומשמיהן פטורין
מן הסוכה. ת"ר אין חולה
שיש בו סכנה אלא אפי'
חולה שאין בו סכנה, אפי'
חש בעיניו או בראשו,
וכן הלכה. ואסקינא חולה,
הוא ומשמיהן פטורים הם
הסוכה, אבל המצטער הוא
לבדו פטור. ואפי' אנו
מצטער אלא משום בקי,
או משום שירחא וכיוצא
בה, פטור, וכל שכן אם
מצטער בדבר שלמעלה
מאלו, כמה היא אכילת
עריא שמיני שאוכלין
חולין לסוכה, רב יוסף אמר
שמים ושלש לגימות, אבי
אמו דכ"ט רב רב מדי ועייל
כלה. תני חתא ישר אדם
התפילין דאמר עריא אבל
לא שנת קבע, בדמפי"ס
סודרא עליהו. לא קבע
ולא עריא, ובדיקתו להו
בידים. גמיה הישן בתפילין
וראה קר, אוחזן בצרעה

(א) לפעו כ"ס דברי' גוי'
פטורין מק"ש, ואלי דע"ס
נכל דברי' יעני קולת י"ל
פ"פ דברי' התוס' ד"ה חסן
דרי"ק.
נטלו
ישן אמו רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ב"מניה ראשו בין ברכיו עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי ותניא אידך לא קבע ולא עראי לא קשיא: הא דנקיט להו בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפריס סודרא עליוה וכמה שינת עראי תני רמי בר יהוקאל כרי הילוך מאה אמה תניא נמי הכי הישן בתפילין וראה קרי פ"אוחזו בצרעה ואינו

עין משפט
גר מצוה
לד א מ"י פ"ד מהל'
ק"ש הלכה א מהל'
עשין י"ט טו"ע א"ח ס'
ע ספ"ד ג'
לח ב טו"ע א"ח ס' לח
ע ספ"ד ח'
לג א מ"י פ"ו מהלכות
סוכה הלכה ד סמג
עשין מג טו"ע א"ח ס'
מהל טו"ע א"ח ס'
לד ד מ"י טו"ע ט' ע
ספ"ד ט'
לח ה מ"י טו"ע ט'
ע ספ"ד ז'
לג ז ח מ"י ט' הלכה ז
טו"ע ט' ספ"ד ג'
לג ט מ"י טו"ע ט' ע
ספ"ד ז'
לח ז מ"י טו"ע ט' ע
ספ"ד ח'
מב מ ג מ"י פ"ד מהל'
מפילין הלכה טו טו
סמג עשין כב טו"ע א"ח
ס' מד:
מג ט טו"ע א"ח ס' מ
ספ"ד ז':

לעני רש"י
צבילת (צ"ל צ"ש).
יהושע.
מורש"ל, מלוא הפה.
רבינו חננאל (המשך)
דרגלא, הו' גנו ארקהא
דנורה, אמרי אן שלוחי
מצוה אן ופטרין, ת"ר
שומרי היצי ביום, פטורין
מן הסוכה ביום וחייבין
בלילה. שומרי העיר
בלילה, פטורים מן הסוכה
בלילה וחייבין ביום.
שומרי גנות ופרדסים,
פטורים ביום ובלילה.
חולין ומשמיהן פטורין
מן הסוכה. ת"ר אין חולה
שיש בו סכנה אלא אפי'
חולה שאין בו סכנה, אפי'
חש בעיניו או בראשו,
וכן הלכה. ואסקינא חולה,
הוא ומשמיהן פטורים הם
הסוכה, אבל המצטער הוא
לבדו פטור. ואפי' אנו
מצטער אלא משום בקי,
או משום שירחא וכיוצא
בה, פטור, וכל שכן אם
מצטער בדבר שלמעלה
מאלו, כמה היא אכילת
עריא שמיני שאוכלין
חולין לסוכה, רב יוסף אמר
שמים ושלש לגימות, אבי
אמו דכ"ט רב רב מדי ועייל
כלה. תני חתא ישר אדם
התפילין דאמר עריא אבל
לא שנת קבע, בדמפי"ס
סודרא עליהו. לא קבע
ולא עריא, ובדיקתו להו
בידים. גמיה הישן בתפילין
וראה קר, אוחזן בצרעה

כו:

הישן תחת המטה פרק שני סוכה

עין משפט
נר מצוה

מד א טו"ע א"ח כ"ד
ל"א ט"ק א'
מה ב טו"ע א"ח כ"ד
ט"ק ט'
מו ג טו"ח כ"ד ר"ל:
מו ד מ"י פ"ד מהלכות
תפילין הלכה כ"א סג
ט"ק כ"ב טו"ע א"ח כ"ד
ה ט"ק ט'
מה ה ו מ"י פ"ו מהל'
ט"ק כ"ב הלכה ו סג
ט"ק כ"ב טו"ע א"ח כ"ד
מל"ט ט"ק כ"ב

מסורת הש"ס

6) יומא ע"ט. 5) עפ"ר
שבת ק"ד: ד"ה שח"ס
ב"ר אה"ר. 4) ור"ב
יע"ק. 3) נ"ל א"ע מקומן
דב"ק ד"ה ע: כש"י ד"ה
ב"י ט"ו ובמחנות ק"א.
א"סר ל"א כ"י ל"א פ"ש
ו"ע"י ג"ט"ן ד. 2) (ס' ו'ע"ל
כ"ה.)

תורה אור השלם

1. ע"ד מ"י ע"ל תש"ב
מ"י ת"קום מ"ש"ר:
מ"ש"ר ו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה במ"ע וכו'
דמ"ש במקום אחר. ע"ן
במשנת נ"דע ביהודה
מהדורה מנייה"ח כ"ח ס'
כ:

לעזי רש"י

אל"ש (אל"יני"ש).
נ"ש"מ.

מוסף רש"י

העלום לסוכה. כל
כ"ס ד"ס ד"ס נק"ע נ"ש
ע"ה נ"מ כ"ס. לפי
ע"ן ע"ן סוכות
נ"ש ג"ג (שבת פ"ג).
נ"ש במ"פ וכו'. ש"ש
ק"ן נ"ג כ"ו. א"ח ש"ל
נ"ל ד"ו א"ל נ"מ כ"כ
ד"ו מ"ש א"ע ד"ע
ו"ח ל"כ א"ל ו"ל כ"ק
א"ח"י (י"ח ע"ט).

ולא יאחו בקציעה. הן תפילין עמנן דפוס מושנן ורלושנן ודומה לו
במס' גיטין בהמקין (דף נח.) ארבעים סאה קלואי תפילין: לישן
ציוס. מפני ציטול תורה: דמר. רבה צר נחמני: כר"ב. דמננו
למד מדת שינתו שהיה יאן רב ציוס כשיעור זה: דרב כר"ב. ורב

ואינו אוחו בקציעה דברי רבי יעקב וחכמים
אומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל
לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך
מאה אמה אמר רב "אסור לאדם לישן
ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס
שיתין נשמו אמר אב"י שנתיה דמר כדרב
ודרב כדרכי ודרכי כדוד דודוד כדסוסיא
ודסוסיא שיתין נשמו: אב"י הוה ניים
כדמעיייל מפומבדיתא לבי כובי קרי עליה
רב יוסף יעד מתי עצל תשכב מתי תקום
משנתך ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ
רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי
רבי נתן רבי יוסי ואמר הילדים לעולם
חולצין ואינו מניחין מפני שרגלין בטומאה
לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח
תפילין אמר אב"י ילדים ונשותיהן עמהן
עסקינן שמא יבואו לידו הרגל דבר ת"ר
ישכח ושמש ממתו בתפילין אינו אוחו לא
ברצועה ולא בקציעה עד שיטול ידיו ויטלם
מפני שהידים עסקניות הן: מתנ"י⁶ מעשה
והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
ואמרו⁷ העולם לסוכה וכשנתנו לו לר'
צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה
ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו:
ג' מעשה לסתור הסורי מהסרא והכי
קתני יאם בא להחמיר על עצמו מחמיר
ולית ביה משום יוהרא ומעשה נמי והביאו
לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
ואמרו

במ"ץ במפה. פירש בקונט' משום נקיות ובחנם פירש כן דרבי
לדוק כהן הוה כדמוכח פ' מי שמתו (ברכות דף ע"ב) וצדוק
פרק כל פסולי המוקשין (בבב"ב דף ע"ב) והיה אוכל על טהרת
תרומה וידים שניות הן ופוסלות את
דבר דב"ק דשבת (דף י"ג) דאפי'
פחות מכביצה מקבל טומאה כדמוכח
פרק שני דמס' טהרות (מ"א) דתנן
אין צו כביצה הוא טמא והכל טהור:
ול"א בירך אחריו. סבר לה כרבי
יהודה דפרק שלשה שאכלו
(ברכות דף מט.) דלריש ואכלת ושבעת
וצרכת אכילה שיש בה שבעה דייניו
כביצה ור"מ פליג ואמר דמזבתינן
בכית ונראה הלכה כוותיה מדאמר'
פרק כ"ד מזבתינן (ע"ס דף נ"א) וס'
א"ר חייא בר אבא ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו
ר' יוחנן שאכל זית מליח וזיך עליו
תחלה וסוף ועוד אמר' פרק שלשה
שאכלו (ע"ס דף מט.) וס' א"ר חייא
בר אבהו ר' יוחנן לעולם אינו מוציא
רביס ידי חובתן עד שיאכל כזית
דגן וכן אמר רב הונא בר יהודה
משמיה דרב ונתן הירושלמי משמע
דבבב"ב לא צעיקו כזית דאפילו
פרידה אחת של ענב או פרידה אחת
של רימון טעונה צרכה לפנייה
ולאחריה והכי איתא בירושל' כריש
כ"ד מזבתינן ר' יוחנן נסב זיתא
וציך לפניו ולאחריו והוה ר' חייא
בר אבהו מסתכל בה ואמר ליה ר'
יוחנן צבלת מה את מסתכל בי
לית לך כל שהוא ממין שבעה טעון
צרכה לפניו ולאחריו אית ליה ומה
כריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטמו
ולית ליה לרבי יוחנן שגרעינתו
ממעטמו מה עבד ליה ר"י משום
צריה מילתיה דרבי יוחנן אמרה שכן
אפילו פרידה אחת של ענב או פרידה
אחת של רימון שהיא טעונה צרכה
לפניו ולאחריו והבש"ס שלנו יש ענין
מעשה זה פרק כ"ד מזבתינן (ע"ס דף

רבינו הגנאל

ואינו אוחו בקציעה. פ'
היא הטבלא, דברי ר'
יעקב. וחכמים אוטרים
ישן אדם שינת עראי,
והוא כדי הילוך מאה
אמה, אבל שינת קבע
יותר מזה [אסור]. אמר
רב אסור לאדם לישן
ביום יותר משינת הסוס,
והוא שתיך נשמי. תניא ר'
יוסי אומר הילדים, בזמן
שנשותיהן עמהן, חולצין
בין ביום ובין בלילה,
ואחר כך שנים. ואקשינן
ש"מ בעל קרי אסור
בתפילין. וישנן מפני
שרגלין בטומאה. (ת"ש)
[ש"מ] בעל קרי אינו
אסור בתפילין. ת"י שכח
ושימש שבתו בתפילין,
אינו אוחו לא ברצועה
ולא בקציעה, עד שיטול
ידיו ויטלם מראשו, מפני
שהידים עסקניות הן.
מעשה שהביאו לרבן יוחנן
בן זכאי למעום התבשיל
כ"ו. תניא ל"א להחמיר על
אלא שרצו להחמיר על
עצמן. אבל הלכה, אוכל
אדם אכילת עראי חוץ
לסוכה, והורוהו להחמיר
על עצמו מחמיר.

ל' דל"ר חייא בר אבהו ר' אבהו ר' אבהו ר' יוחנן שאכל זית מליח וזיך עליו
תחת המטה וסוף א"ל ר' ירמיה לר' ירמיה היכי צריך ר'
יוחנן אית מליח כיון דשקליה לגרעינתיה כ"ר ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית גדול
דרי יוחנן זית גדול הוה דאע"ג דשקליה לגרעינתיה פ"ש ליה שיעורא והשמת אי הוה
עובדא דהש"ס שלנו היינו הוה דירושל' א"כ חולק
על שלנו ולא סמכינן עליה מדל"א שני ליה משום דצריה הוה אכל שמא שני מעשים היו
וההיא דירושל' היה זית שלם ואכלו עם הגרעין
דהו צריה אכל ההוא דהש"ס שלנו לא היה צו גרעין שכן קתם זית מליח בלא גרעין
הוה ולא היה צריך להוציא עלמנו מעפיקא צריך שיאכל כזית שהוא צריה ודוקא
לענין צרכה שלאחריה אכל לפניו מבדך אפי' פחות מכמות בכל דבר דלפניו צריה
לשאר כותבות ודלי של מים ואמרו⁷ העולם לסוכה וכשנתנו לו לר'
צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו:
ג' מעשה לסתור הסורי מהסרא והכי קתני יאם בא להחמיר על עצמו מחמיר
ולית ביה משום יוהרא ומעשה נמי והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים ואמרו

6) יומא ע"ט. 5) עפ"ר שבת ק"ד: ד"ה שח"ס ב"ר אה"ר. 4) ור"ב יע"ק. 3) נ"ל א"ע מקומן דב"ק ד"ה ע: כש"י ד"ה ב"י ט"ו ובמחנות ק"א. א"סר ל"א כ"י ל"א פ"ש ו"ע"י ג"ט"ן ד. 2) (ס' ו'ע"ל כ"ה.)

מסורת הש"ס

הישן תחת המטה

פרק שני סוכה

כת.

עין משפט
נר מצוה

הסס מצטל ליש. להאי פקק לגבי חלון ליתולו הלכך לא פשיטא לרבי אליעזר דליהוי מוסף: אינו אלא מפי השמועה. בתמיה: סוקקטו. כלומר תזקיקו לומר דבר כי אגיד לכם את מדותיו וזו אחת מהן: שיחא חולין. דברי הבאי ושמוק כלומר מה שספק צדי לא מפניו (שטרמתי) ככל אלה ולי אפשר שאמר רבתי דבר צדי המדרש ולא שמעתי ומה שלא שמעתי לא אומר שכן היא מדתי: זלא סורה. זלא גירסא שהיה הורן ושונה תמיה: חון מצטל פסחים. מפני עשיית פסקיה ומפני התינוקות שלא ישנו כן מפורש בפסחים (דף קט): וערבי יום הכפורים. שזריך לאכול מצטל יום: משנה. (א) כגון משנה וברייתא של עשה סדרים: גמרא. זו היא סדרה שהיו התנאים אחרונים מדקדקים בדברי הראשונים הסקומים לפירוש ולימן בהן טעם כמו עשאו האמוראים אחר התנאים שפירשו דברי התנאים שלפניהן וקצבו בהן גמרא ואותו דיוק (ב) צינמי התנאי נקרא הש"ס (ג) הלכה למשה מסיני כגון גוד ולבד ודופן עקומה שיעורין (ד) חליין מחילין עשר נטיעות ערבה וניסוך המים: דקדוקי סורה. ריבוי אומות שזאין לדרוש בהן ריבוי ומעוטים כגון האורח להוליא נקיים שדקדקה התורה בלשונה לנמוך אות ימירה ללמד: דקדוקי סופרים. שהסיפו לדקדק אחר מעשה הבריות ולהממיר ולעשות סייג ואזויה לתורה וגזרונות להרחיק את האדם מה העצירה ודכוותה בצבורות (ה) גר הצא לקבל תורה עליו חון מדבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי אומר אפילו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים: קליס וחמורים. דברים הלמדן בק"ו שנינו לזון משמע לזלזל לאדם ולא פירשו כלום בסיני: וגורום שום. דברים הלמדן ב"ש: סקופות. משוון הילוך חמה ולזנה: גימטריאות. דברים הלמדן בלשון גימטריא כגון (ימיה כה) ש"ק צבל צא"ת צ"ש כשדים (סס גה) לצ קמי צא"ת צ"ש סהיה מנון (קמין גז) צא"ט צ"ח וכן לפי מנין האומות כגון סתם ומרות בלשנים יום (מיר ד ה.) מקדוש יהיה י"ה גימטריא שלשים הוו: שיחא מלאכי השרם שיחא שדי שיחא דקליס. לא ידענא מאי היא:

תורה אור השלם
1. להנהיג אהבי יש ואצריהם אמלא:
משלי ח כ
2. בפסח תשובו שבעת ימים כל הארץ בקיץ וישבו בסבתה.
3. דבר אל בני ישראל איש אל אשה כי יעשו למעל מעל בני ואשמה תפוש ההוא:
במדבר ה ה

הגהות הב"ח
(א) גמ' שם פטורות רוב ספרים: (ב) ר"ש ד"ה משה כגון. י"ב והסכים כפי י"ד קל דקדוק צ"י ב"ש צ"ח וצ"ח יומר מפש"ל כ"ן:
גליון הש"ס
גמ' כל לרבות את הקמרים עיני פסחים ד' מג ע"ב מוס' ד"ה מן שמעת:

מוסר רש"י
חון מערבי פסחים. כ"י ששה התינוקות ציטו אלו לילה שבעת הגדה (פסחים ט.) ראויה שחשירה עליהן נגידה אלף ששון הורו ביום ואין הורו לאו (ב) ר"ש ב"ב שבעת מלות חמה כיהושע. ולמשה מן עשרה מלה דנקף לו בתמי' ע"י (כח) אלף חמל אלף משום חון משוון כל כן משנה מלן ציטוט (ב"ב ט.) גמרא. סדרת המעוטים ששן אלף מפרשין לזון לא כפי כ"י מקורי מתקלף כ"י (ט.) הלכות הלכה למשה מסיני ואגדות. מדרש פסח כגון מנחתם ובלשונם רבי יודקל רבי (ח) דקדוקי תורה. וי"ו דחה לנס העמל (ה) דקדוקי תורה (ז) למעוטים מיהה וס הקלף (י) דקדוקי סופרים. שני מידות שגור חכמים עליו יצא לרבי חסיד מלה כ"י ששן קליס וחמורים. שדרת זן מעמלו (ט.) דקדוקי שווא. טון ילף קיהה קיהה שמה עפרין (ט.) ע"י קדושין ב. הקופות. מולה הלכתי (ב"ב ט.) רש"י ורש"י שרי. להשיעם ונפקא מיה לנשות קמיע לפסחה (ט.) ושיחת הקליס. שם אגב גימל לרבי על הקליס דכמיני בשמלה (מלכס א ד) ויזיל על העיט (ב"ב ט.) משלות כובסין. לזך יע כה לננוך דבתי מורה, דכמיני (קבלת א) תקן משלים הכה ומכ"י ומל"ה (ב"ב ט.) מעשה מרובה. וחקלן (ט.) היות דאבי רבא. שיקט משות ומימות טוזה ומל"ט (ט.) להנהיל ארבי יש. עולמות. ול כל למה כי אלוותיה מל"ט טו. דבתי מורה על אחת כמה וכמה. לזכין דבר מן דבר יתר וס"ט (ט.) דלאו פוסלן. דלאו למשעם בעינן (ש"ל ז.) קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה. מתקין ליה מדרבנן (ש"ב ט.) דמיני לנטי מל"ט סוכה (ש"ל ב.) ושיחת את המעובה. ט"ה. ט"ט על התקיעה (יבמות טו.) בשביל קטן. דכתיב ליה להשלי קטן הריץ לאמו חייב בסוכה (ט.)

התם הוא דמבטל אבל הכא דלא מבטל לא ת"ר מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה שתיים עשרה אמר להם שמעתי שמונה עשר אמר להם לא שמעתי ר' יוסי בר' יהודה אומר חילוף הדברים שמונה עשר אמר להם שמעתי שתיים עשרה אמר להם לא שמעתי אמרו לו כל דברין אינן אלא מפי השמועה אמר להם הוקקתונו לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי (ב) מימי לא קדמני אדם בבית המדרש אלא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי אחרתי דבר (ג) שלא שמעתי מפי רבי מעולם אמרו עליו רבן יוחנן בן זכאי מימיו לא שח שיחת חולין זלא הלך ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין ולא קדמו אדם בבית המדרש ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי זלא הרהר בכמואות המטונפות ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא ולא מצאו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם (ד) ולא אמר הגיע עת לעמוד מבית המדרש החון מערבי פסחים וערבי יום הכפורים וכן היה ר' אליעזר תלמידו נוהג אחריו תנו רבנן (ה) שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה (ו) כמשה רבינו ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון עשרים בינונים גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קמן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה (ז) גמרא הלכות ואגרות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קליס וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים (ח) ושיחת דקלים משלות כובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרובה דבר קטן היות דאבי ורבא לקיים מה שנאמר ו להנהיל ארבי יש ואצרותיהם אמלא וכי מאחר שקמן שבכולן כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף: מתנני (ט) מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית יב"ש פוסלין וב"ה מכשירין אמרו להם ב"ה לב"ש לא כך היה מעשה שהלכו זקני ב"ש וקניי ב"ה לבקר את רבי יוחנן בן החורנית ומצאוהו שיהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ולא אמרו לו דבר אמרו להם ב"ש משם ראה אף הם אמרו לו אם כן היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימין יבשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה (י) קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מעשה וילדה כלתו של שמאי הזקן ופיתת את המעיזיה וסיך על גבי המטה בשביל קמן: גמ' מה"מ דת"ר אורה זה אורה (י) האורח להוציא את הנשים כל לרבות את הקטנים אמר מר האורח להוציא את הנשים למימרא דאורה בין נשים בין גברי משמע והתניא האורח לרבות את הנשים האורחיות שחייבות בעיני אלמא אורה גברי משמע אמר רבה הלכתא גינהו ואסמכיהו רבנן אקראי הי קרא והי הלכתא ותו קרא למה לי הלכתא למה לי הא סוכה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות (כ) יום הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא איש או אשה

השורה

השורה

השורה

השורה

השורה

השורה

השורה

השורה

השורה

מסורת הש"ס

א) ז"ל דרבה ורמי וכן העומק בעיניו ועל סיד' הגיה דרמי בר תנאי כי היו קיימה וכו' (ג) [נקמן מנא], (ד) [מסופתא פ"ג], (ה) [ע"י פרש"י שנת קנ: ד"ה שמי' דבר אדם], (ו) מילתא פ' גא, א) שנת קט, ו) [מס' ד"ה פ"ג], (ח) זענרון תמא פלסטרו,

הגהות הב"ח (ה) תוס' ד"ה ואמרי וכו' וזכר לנכח שם ציור:

מוסף רש"י אי אפשר בשימוש. לומר כשהגשמים יורדים לכוהן הכל יוצא ונראה שאין הקדיש מתן ששמיטה לפני (תומיה ב.) הדרן עלך הישן

רבינו חננאל

כי הא דרבה בהדי רמי, כי הוה קיימי מקמי רב חסדא, הוה מרתיב לישא רבנא, והדר יתבי ומעיני בסכרא, אמר רבא מאני משתיא במטללתא, מאני מכלא בר מטללתא. שרגא שרי בסוכה גדולה, בסוכה קטנה חזן לטובה. ירדו גשמים מאמתי מותר ליפנות בו. גאמ שתסרח המקפה אין גריסין. וכן היה שרי בסוכה גדולה, וקא מייתי ציבי באפיה, מותר ליפנות. ת"ד היה אוכל בסוכה ירדו גשמים וירד, ופסקי גשמים, אין מטריחין אותו לעלות א' עד שיאור ויעלה עמוד השחר. ירושלמי לא סוף דרב שתסרח מקפת גריסין, אלא אפי' מקפת כל דבר. תני כשם שמתין מפני הגשמים, כך מפנים מפני השרב ומפני היתושין. רבן גמליאל ר' אליעזר היו נכנסין ויוצאין כל הלילה. חד מהלמדיהון דר' מאנ הורי לחד מן קרוביהי דרשיא יצא אין מטריחין אותו לחזור, ולא שמע הא

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כמ.

כמ.

מנא דמיבאלא. קערות לאחר שאכלו צהן לריץ להוציאם מן הסוכה משום מיאוס כן פירש צונטרס וי"מ כגון קדירות ואגני לנישא ועמאל דענין מדורו צעיין והני אין רגילין להיות צבית דירה אלא ציית יעלם וכן פירש בה"ג כגון קדרי ושפודי וני טוי וני תפי: **ואמרי** לה בר ממטללתא.

אין שרגא מעניינא לחרים דמנא דמיכלא בר ממטללתא היינו צעשה שאין משתמש צהן דצשעת סעודה אוכל צקערה צסוכה אכל שרגא צעודו דולק ומשתמש לו לאורו אסור דמוכח לקמן פרק לולב וערבה (ו) מ. (ש) דמן גבי צעיני של חג גמר מלאכול לא ימיר סוכתו משום דאי מתרמי ליה סעודתא אכיל צנוה אכל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יוס שמראה כמזין עלמו לקראמו למקום שיסעוד שם הלילה ואמרינן צגמרא אין לו מקום מוריד כלי וזריך לאכול (ה) זה ציוס טויו ושחרון מה ישעה ויוכיח שציוס כמסויף על המנחה לעשות סוכה שמונה ימים מדליק זה את הנר ומדשניז לה הכירא צשעת הדלקה שמע מינה דאסור צמג ושמא היינו טעמא דמשום דמוקמינן צסוכה קטנה ומיישנין שמה משרף סוכתו ומדע דהלקה דוקא מדלא נקט מעייל את הנר דנקיט הכס מעייל צה מאני מיכלא:

הדרן עלך הישן

ת"ר בומן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו משל למה הדבר דומה לאלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפניו כעם עליהם ואמר לעבדו מול פנס מפניהם והושיבם בחושך הניא רבי מאיר אומר כל זמן שמאורות לוקין סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שמלוכדין במכותיהן משל לסופר שבא לבית הספר ורצועה בידו מי דואג מי שרגיל ללקות בכל יום ויום הוא דואג (ה) תנו רבנן בומן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישאל מונין ללכנה ועובדי כוכבים לחמה לוקה כמזרח סימן רע ליושבי מזרח במערב סימן רע ליושבי מערב באמצע הרקיע סימן רע לכל העולם כולו פנו דומין לדם הרב בא לעולם לשק חיצי רעב באין לעולם לזו ולזו הרב וחיצי רעב באין לעולם לקה ככניסתו פורענות שוהה לבא ביציאתו ממהרת לבא וי"א חילוף הדברים ואין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אליה לוקה עמה שנאמר 'ובכל אלהי מצרים אעשה שפמים ובומן שישאל עושין' (ו) צונו של מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר 'כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו' (ז) ת"ר בשביל ארבעה דברים חמה לוקה על אב בית דין שמת ואינו נספד כהלכה ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה ועל משכב זכור ועל שני אחין שנשפך דמן כאחד ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי (ח) (פלסתר) ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בא"י ועל קוצצי אילנות טובות ובשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות על משהי שטרות פרועים ועל מלוי ברבית ועל

כי הא כו'. דצשמעתא איכא נמי ריהטא צלא טרחה ואיכא עיון טערה: כי הוה קיימי מקמיה דרב חסדא. צמר דלאגמריהו צשמעתא: מרהיב צגמרא. מה צשמעו מפיו דבר פלוני אסור דבר פלוני מותר: והדר מעייני צסכרא. מה טעמו של דבר ואם יש להשיב כלום: מאני משתיא. כוסות: צמטללתא. לפי שאין מאוסים: מאני מיכלא. קערות לאחר שאכלו צהן לריץ להוציאן: לבר ממטללתא.

חוץ לסוכה: האנא. כל של חרס שצובין צו המים: ושחיל. דלי של עץ: שרגא. נר של חרס שקורין קרושי"ל: סוכה קטנה. של שיעור מונומס ז' טפחים אסור להניח צמוכה: מקפה של גריסין. ממהרת ללקק צגשמים מעט: צינואה. קסמין של סכך היה משייר על המאכל: רב יוסף מאניני דעת הוה דמניא צפ' ערבי פסחים (פסחים ק"ג:) שלשה צייהן אינן חיים הרחמנין והרתמנין ואניני הדעת שאינם יוכלין לצבול שום דבר מיאוס ואמר רב יוסף כולו איתנהו צי: וירדו גשמים. וירד מן הסוכה לגמור סעודתו צבית וכשיצב לו פסקו גשמים אין מטריחין אותו להפסיק ולעלות עד שיגמור: ציצניא לכו עד שיאור. עד שיעלה עמוד השחר: או עד שיעור. משינתו הא אם הקין אפילו היה צבתי הלילה יקום משינתו ויעלה וישן צסוכה: הא שמע עד שיאור ויעלה עמוד השחר. ועל כרחיק עד שיעור הוא דמניא צה דלליכ מאי ויעלה עמוד השחר: סרסי. צממיה שני דברים אלו הן סותרים זה את זה שיאור משמע שהאיר לו המזרח ועלה עמוד השחר שמע קודם לכן: אלא. על כרחק שיעור קמני והיקר עד שיעור משיעלה עמוד השחר לא פסקו אס הקין משינתו צלילה דאין מטריחין ואם עלה השחר ולא ניעור אין מקיפין אותו: מי שפך למי. צבד לרצו והכי קאמר משל לצבד שהיה עושה לרצו צצדות שחמו ועברו כהונן כך צידוע שאין ישראל עובדין כשורה או דלמא הכי קאמר וספק לו רצו קיתון על פניו לומר לא מלפני דאי אפשר צצמושך וירידת גשמים היא שפיכת קיתון ומכל מקום סימן קללה הוא ומיחו פירושא דמנתימין יצבעא לן שפיכת הקיתון מאי היא ישיבת הסוכה או ירידת גשמים: צומן שהחמה לוקה כו'. משום דאיירי הכא צסימני קללה נקט לה: הנייה פנס. לנעירי"א: והושיבם בחושך. כך כשהחמה לוקה אינה מאירה כל כך: מפני שמומדים צמכותיהם. כל מיני פורעניות צצאין צעולם יש להם לישראל לדאוג ולומר לא צה סימן זה אלא צצעיננו יומר משאל לסופר. מלמד חינוקות: ורצועה צידו. להכות: מי דואג. אז חי מהן ירא שרגיל ללקות: לוקה צמורת. צצק כשהחמה צמורת: צאמצע הרקיע. צצחות היום כשעומדת צרשא כל אדם: לשק. עשי מנועה של עוים והוא דומה לחשור: חילי רעב. משחירין פנים: לקה צכניסמו. צצקיעתו: פורענות שוהה לבא. כדרך ששוהה הסימן להראות עד כלות היום: צציאסו פורענות ממהרת לבא. לךרן שמימר הסימן לבא: ויש אומרים חילוף הדברים. לקה צכניסמו ערצית פורענות ממהרת לבא שהסימן כשם שאין לו שהות לשמש ציוס ססמוך לשקיעתו הוא כך אין שהות לפורענות לבא. צציאסו שחרית פורענות שוהה לבא כשם שיש לחמה עוד שהות ציוס: אלאים. שרה המליץ צעדה כגון סמאל שהוא שר של עשו: אל דרך הגוים אל תלמדו. לעשות כמעשהיהם ומשמעו רצונו מאותות השמים אל תחתו: צצצייל ד' דברים. לא שמעתי טעם צצבר: מאורות. ירח וכוכבים: כותבי פלסתר. שטרות מוויפיים ומכתבי עמל לצוס דופי על אדם לכתוב צצמו מה שלא צוה: מגדלי בהמה דקה. מתריצין את הארץ שאין יוכלין למרסם מלרעות צצדה צציריהם: ועל קוצצי אילנות עוברים. ואפילו הן שלהן שמשחיתין הן ונראין צצועטין כהקצצה צצברכהו צשמפע טויו: על משהי שטרות פרועים. אלאס כדי לחזור ולגבות פסם אחרת: ועל מלוי צצבים. שאלוין צצלי צבים לישראל צצבית וכתיב (משלי כח) מרבה הונו צצנך ומרצית לחונן דלים יקצננו ואמרינן צצ"מ (ד' ע:) כגון צצבור מלכא שחונן צצהן עניי נכרים: ועל

עין משפט
גר מצוה

סא א ב מ"י פ"ו מהל סוכה הלכה ה ט"ו ש"ע א"ח ס"י מל"ט ק"פ: כו ג מ"י ש"ס הלכה ו טו"ש"ע ש"ס ט"ף ה: כו ד מ"י ש"ס ט"ע ש"ס ספ"י ו: סח ה ו ז מ"י ש"ס טו"ש"ע ש"ס ט"ף ז וכה"ג:

תורה אור השלם

1. ועברתי בארץ מצרים בקלקה תהא וחיבתי כל בבור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה וקבל אילני מצרים אעשה שפמים אני יי: מות יום יב

לעזי רש"י

קרושי"ל. נורה. לנעירי"א. פנס.

רבינו חננאל (המשך)

דרבן גמליאל ר' אליעזר. פ"סקא לעבד שבא למנוח כוס [לדבר] ושפך הקיתון בפניו. תנא אמר לו אי אפשר בשימוש. תני מפני ד' דברים בעלי בתים לוקין ונמסרין למלכות. על ששהשין בידם שטרות פרויען, ושמליון ברבית, ושפסקין צקתה אביו נוותין, ושטפסן בידין למחיה ואינו מוחה. בומן שמאורות לוקין סימן רע לאומות. משל למה הדבר דומה למלך שעשה סעודה [וכו']. ובמן שתחמה לוקה סימן רע לאומות. שאומות מותין לחמה. לבנה לוקה סימן רע לשונאי ישראל, שאין מונין ללכנה. לוקי במזוח. סימן רע לבני מזוח. במערב, לבני מערב. באמצע, לכל העולם. לקה כמון דם, חרב בא לעולם. כמון שק, רעב בא לעולם. לקה בכניסו, פורענות שוהה לבוא. ביציאתו, פורענות ממהרת לבוא. ויש אומרים חילוף. ובומן שנושין צצוק מקום, אין מתיראין מכל אלו. שנאמר, ומאותות השמים אל תחתו וכו', הגוים יחתו ולא ישראל יחתו. ת"ר בשביל ד' דברים חמה לוקה, על אב בית דין שמת ולא נספד כהלכה, ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה, ועל שני אחין שנשפך דמן כאחד

א) נראה דחסר פלו וז"ל עד שיגמור סעודתו היה יתן ממת הסוכה וירדו גשמים וירד אין מטריחין אותו צלילות עד שיאור כו'.

מסורת הש"ס

6) (ל"ג דתנן, ג) ערכין י"א (א) וס' י"א, ד) תמנית כו. (לעיל כ: ושם נמנו), ז) שם ערכין ע"ש, ו) שם כ"א, יומא כ"ב, ו) [תנן נ"ג], ח) כ"כ"א: שהמעשה, נמשכה, ט) [נ"ע דלא תקשו גם מהנפת ועין נתייבט שהיה דבר זה כתיבה],

תורה אור השלם

1. ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמבחן ובעת החל העולה החל שיר ה' והתחצרות ועל ידי כלי ה' יודי מלך ישראל: דברי הימים ב' כו 2. ויהי כאשר למחצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד לחלל ולהודות לך ובהקרים קול בתחצרות ובמצלותיהם ובכלי השיר ובהלל לך כי טוב כי לעולם חסדו והתבית מלא עין בית ה' דברי הימים ב' ה י"ג

הגהות הב"ח

(א) בשנה אמרו כל מי שלא ראה שמחת ט"ו כדים של שמן על מטה:

גליון הש"ס

נברא לימא החיו תיובתא דר"י בתריה. כעין ו' לעיל דף ד ע"ב וז"ל:

מוסף רש"י

עבדי כהנים היו. אומם הממס נתלל (נכדון) שהיו משיאין לכהונה. הכהנים היו טעלון נתימין שישאלים מוחסין היו (ס"ח). מבלאי מכנסי כהנים. ממכסי הכהנים הנלווים (שבת כ"א.). מפקיעין. לטון קשיעה (יומא כ"ג). קושעין ועשן פתילות בשמחת בית השואבה שהיא צבורה נשים (שבת כ"א.).

כסנאי. עיקר שיר צפה או ככלי: במסכת ערכין היא על אחויו כלי שיר צשעת שיר של קרבן קיימין: משפחה בית הפגרים ומשפחה בית אפרים. זה שם המשפחות: ומאמאום היו. זה שם מקומם: ומשיאין לכהונה. ישראל מיוחסין היו שניהם אלמנות וצנוטם ראיות לינשא לכהנים: לויס היו. אכל הרוחיה עומד על הדוכן עם הלויס א"כ לצדוק אחריה לא להשיאו מיוחסת ולא לתת לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא שמפני דבר זה לא הרגילו להעמיד שם כי אס לויס כדי שלא יעשו צהס בני אדם להחזיקם כלויס ואינס לויס: ומ"ד ישראל היו. סבר מדוכן ליוחסין מעלין שמפני דבר זה לא הרגילו להעמיד שם עבדים: אכל לא למעשרות. שלא מהרו מלהעמיד שם ישראל: ומאן דאמר עבדים היו. קסבר אין סומכין על הדוכן מלצדוק אחריה להעלותן ליוחסין הלכך לא מהרו על כך: ור' רמיה אמר כו'. לעיל [ג:] קאי אפלוגתא דרבי יוסי ברבי יהודה ורבנן ופליג אדרב יוסף: הכי גרסינן דרבי יוסי סבר שמה יסירה נמי דוחה צהס. הואיל ושמחת מנהו היא וצחליל אין אסור מלאכה אלא צהס צעלמא: פונצא דרב יוסף. דאמר מודה ר' יוסי צשיר של שואבה דלא ידמה: אכל צשיר של קרבן דוחה כו'. האי לשון קושא וצעיף הוא כלומר חזינן הכא דצשל שואבה פליגי ואיכא למידק הא צשל קרבן מודו רבנן דדמי: נימא פהוי פונצא דרב יוסף. מני צהס דאמר לעיל צשל קרבן פליגי והכא דייקין דמודו רבנן ציה והוא פונצא צהס צהס שואבה היו מיוצמיה מדרכי יוסי וצשל קרבן היו מיוצמיה מדרכין: והוא דין קרבן. ומדרכין לא מוחציה: והא קמיני מוחסין ווהו חילוי כו'. ל"ג והא עלה קמיני אלא והא קמיני: אלא לאו רבנן היא. דשמעינן להו דשואבה דלא דמי וקמיני וזה למעוטי דקרבן אלמא צשל קרבן מודו: החל שיר ה' ותולדות ועל ידי כלי דוד. אלמא כלי דוד שיר ה' קרי ליה: למחללים ולמשוררים. והכל לא כתיבי כלים ותולדות לאו והמוספין: מתנ"י יודין לעורף נשים. כהנים ולויס יודין מעזרת ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים שלמטה הימנה צשיפוע ההר: ומסקינן שם סיקון גדול. מפרש בגמרא [ע"ג]: ארבעה ספלים של זה צראשיהן. צראש כל מנורה ומנזה: ולידיס. צמורים וצדידיהס כדי שמן ועלויס כל אחד צסולמו: מצלאי מכנסי כהנים וממיינינן היו מפקיעין. ממכנסי צגדי השדר שהיו משל צצור ומאצנתיס הגיינים מפקיעין קושעין לעשות פתילות: שלא היסה מאירה מאור ציה השואבה. לפי שהמנורות צצוהין חמשים אמה' והר הצית צצוה והאורה זורחמ צכל העיר וכותל מורחי שהוא לסקו עזרת נשים היה מונן כדאמרין צסדר יומא (דף טו.) והמנורות עולין למעלה הימנה: צצאוקות

החליל פרק חמישי סוכה

נא.

בתנאי עבדי כהנים היו. משנה היא פרק שני דערכין (דף י.) ומינה דהכא מסקינן דכ"ע עיקר שירה צפה והכל קמיני רישא דחליל מכה צשמונה ימי החג ואי אפשר צלא צצת וי"ל דהא מפרש טעם משום דאין צצות צמקדס וצירוטלמי פריך ומשני רישא רבי יוסי צ' יהודה היא: מעלין מדוכן. ראוה עומד על הדוכן עם הלויס אין צריך לצדוק אחריה לא להשיאו מיוחסת וליתן לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא שמפני דבר זה לא הרגילו עבדים לעמוד שם כך פירש צצונטרס משמע שרואה לומר דפליגי צצכי דמר סבר אין להעמיד עבדים לדוכן דחיישינן שמה יעלוס ליוחסין ולמעשר ומר סבר לא חיישינן למעשר אכל חיישינן ליוחסין ומר סבר אף ליוחסין לא חיישינן ואין הלשון משמע כן דקאמר והכל צהא קא מפילגי מר סבר הכי הוה מעשה ומ"ס הכי הוה מעשה משמע שהמעשרין אין תלוי צהעלאה אלא העלאה תלוייה צצמעשר' דמר סבר הכי הוה מעשה שהלויס היו צקיאס צכלי שיר ומר סבר עבדים היו צקיאס יותר מן הכל והעמידום ומייה פרק שני דערכין (דף יא.) וס' משמע צפירש הקונטרס דגרס והכל צצעלין מדוכן למעשרות וליוחסין קמיפילגי ומייה גס לפי מה שפירשמי שם יש לישבו: למחצרות לא כלי שיר וניהו שהס למקיעות התמידין והמוספין כך פירש צקו' ומימי' קרא גופיה כמוב צכלי שיר דקרא הכי כתיב צצדי הימים (צ' ה') גצי צעלמא כאחד למחללים ולמשוררים להשמיע קול אחד להלל ולהודות לה' וכהרס קול צחצורות וצמחללים וצכלי השיר וצהלל לה' כי טוב כי לעולם חסדו וי"ל דדייק מדחלקס צ' הילויס דמעיקרא כתיב גצי שירה צפה להשמיע קול אחד להלל להודות לה' ולצתר הכי כתיב גצי כלי השיר וצהלל לה' שמינה דעיקר שירה צפה וכלי השיר לצסומי קלא: מברא ימכנסיהנימהמייניהן. תימנה דלא צשיצ נמי כמות שגס היא הימה של שם: שעליהן ה' עומדין בכלי שיר. לשמחת ציה השואבה אכל דוכן לשיר דקרבן אכל המונח היה כך פירש צצונט' וצמס' מדות (פ"צ מ"ו) מן ומיימי לה צפ"ק דיומא (דף טו.) ראצ"י אומר מעלה הימה שם צצוזה אמה ודוכן נמון עליה ואומה מעלה הימה צין עזרת ישראל לעזרת כהנים: קלא

עין משפט נר מצוה

ג א ב מ מ"י פ"ג מהל' כלי המקדש הלכה ג סגמ עין קטט: ד ג מ"י שם פ"ג מהל' אפרו צציה הל' צ: ד ה מ"י פ"ח מהלכות לולב הלכה יג: ו ה מ"י פ"ג מהלכות כלי המקדש הל' ו סגמ עין קט: ז ו מ"י פ"ח מהלכות לולב הלכה יג: ח ו מ"י פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה ו: ט ח מ"י פ"ח מהלכות לולב הלכה יד:

רבינו הגנאל

תנאי היא, דתנן בערכין פרק שני עבדי כהנים היו דברי ר' מאיר, ור' יוסי אומר משפחת בית הפגרים ר' יוסי תנינן כן אנטויגט אומר לויס. מאי לאו כהא הלוי דמאן דאמר עבדים היו, פי אלו המכים באבוב, קסבר עיקר שירה בפה, והלויס הם משוררים. פי ואלו המכים באבוב אף על פי שהן עבדים הותרו שהרי אין הסמיכה עליהן. ומאן דאמר לויס היו, קסבר עיקר שירה בכלי לפיכך לויס היו. והסביר דבתיבי פליגי, או הכי ר' יוסי דקתני כשין היו מאי קאמר (נ"א) קא סברן כו', כמו שהוה מפורש בערכין פרק שני. ור' ירמיה אמר מחלוקת בשיר של בית השואבה, אבל בשיר של קרבן דברי הכל עבודה היא ודחיא שבת. מתיבתי חיל של בית השואבה דוחה שבת דברי ר' יוסי בר' יהודה, והכמים אומרים אפילו יום טוב אינו דוחה, תיובתא דרב יוסף תיובתא. לחליל של בית השואבה, אבל בשיר של קרבן דברי הכל דחי. ואסקינא, תיובתא דרב יוסף בתרתי תיובתא. מאן דאמר עיקר שירה בכלי מאי טעמא, שירי ה', בפה, ועל ידי כלי דוד, לבסומי קלא. ואידך אמר לך, אדרבה משוררים [דומיא] למחצרים, מה מחצרים בכלי אף משוררים בכלי. מתנ"י מוצאי יום טוב הראשון של חג היו יורדין לעזרת נשים [ישש] ומתקנין שם תקון גדול.

כמו כן

ה' חסר פלן וצ"ל וצ"ל נמי ה' כתיב ויהי אחד למחצרים ולמשוררים הכי קאמר משוררים דומיא דמחצרים מה מחצרים בכלי אף משוררים בכלי: מתנ"י (ט) מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמה מיומיו וצמוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול מנורות של זהב היו שם וארבעה ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל ימבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מודליקין ולא היה חצר בירושלים שאינה מאורה מאור בית השואבה חסידים ואנשי מעשה היו מוקדין בפניהם באבוקות

16) חסר פלן וצ"ל וצ"ל נמי ה' כתיב ויהי אחד למחצרים ולמשוררים הכי קאמר משוררים דומיא דמחצרים מה מחצרים בכלי אף משוררים בכלי: מתנ"י (ט) מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמה מיומיו וצמוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול מנורות של זהב היו שם וארבעה ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל ימבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מודליקין ולא היה חצר בירושלים שאינה מאורה מאור בית השואבה חסידים ואנשי מעשה היו מוקדין בפניהם באבוקות

עין משפט נר מצוה

א י טוש"ע א"ח סמון
קבל ספיקו ח:
ב א ב מ"י פ"ה מהלכות
מלכים הלכה ז:
ג ב ג מ"י פ"ה מהל' לולב
הלכה י:

נא:

קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו. תימה למשמע שמקרות הגבר הולכין לשאוב מים וא"כ היו נפסלין צלינה דע"כ לא פליגי פ"ב דזבחים (דף כ.) אלא לענין קידוש ידים ורגלים מקרות הגבר ועד לפרא [אין] פסלה צלינה או לא אכל מי הכיור (עלמנו) נפקלין בעמוד השמר כדמוכח התם ואפי' סילקו מן הכיור אחר קרות הגבר הדר משקע ליה וי"ל דשוהין היו בתקיעות וצטרעות ובהפיכת פניהם למערב וגם צמורה לאחר מילוי והיה מאיר היום קודם שיגיעו לעורה ועד שיקדשן בכלי לא הוכשרו ליפסל צלינה כדמנן פרק מטאת העוף במסכת מעילה (דף י.) גבי נסכים ואף על פי שהצלוהים היתה מקודשת מכל מקום אין כלי שרת מקדשין בחוץ אלא צפניהם:

והיו בה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א וקנים. (ג) פירוש סנהדרין (דף ג. וס) סנהדרי גדולה היתה של שבעים אלא צפניהם יהודה ואמר שבעים ו"א"כ ה"ל לעשות רק שבעים קתדראות וממך כך ר"ך לפרש שאותה קתדרא היתה למופלא שצ"ד ולא היה מן המצבון 'דאי לאו הכי קישא דרבי יהודה אדרבי יהודה:

תורה אור השלם

1. רק לא ירבה לו סוסים ולא ירבה את הקצב מצרמיה למען הרבות סוס וי אמר לבם לא תספיק לשוב בדרך הזה עוד: דברים יז טו
2. ישא יי עליך גוי מרדוק מקצה הארץ כאשר ידאח האשך גוי אשר לא תשמע לשנו: דברים חב מט
3. הכל בכתב מיד יי על השכיל כל מלאכות התבנית: דברי הימים א כח יט

מוסף רש"י

וכיון שהגיע לענות אמן הלה מניח בסודר וכל העם עונין אמן. צנצנת (מו). ת"ר אין עונין כו' ולא אמן יוממה. אלא שמתה הברכה אלא שמתה עונין אמן. והא דלאמרין בהלל שצאלכמנדריא של מנשים היו מניפין כבודים כשהגיע עת לענות אמן, אלא שמתה וקא עני, הנה מידע ידע שם עונין אחר ברכה ועל אלו ענין ה"ס ענין, אלא שמתה את הקול (רש"י שם).

רבינו חננאל

גמא כשהיה כשהיה רואין שמחת בית השואבה היו אנשים מבפנים ונשים רואות מבחוץ, והיו באין לידי קלות ראש, התקינו שלש גזירותא בעורה כנגד שלש רוחות, להיות הנשים רואות מלמעלה. והיו עבדי הכי והכתוב הכל בכתב מיד ה' וגו', [ההק] התקינו אחרי כן. אמר רב יוסף, קרא אשכח ודרש

החליל פרק חמישי סוכה

מסורת הש"ס

(א) ג"ל שיר המעלות וכו' במשנה שבמשניות. (ב) נל זה לימא במשנה שבמשניות וכן מוכרת מרש"י והכא ד"ה הגיעו לעורה וכו' וגם מרש"י דלקמן ע: ד"ה שלשה לשער התחמון וכו' מוכח דלימא לנבא וי, (ג) ז"ב דף ד. ע"ש [וסס אימא רבנא] (ד) [תוספתא פ"ד ה"ד], (ה) נל זה לימא בתוספתא ובע"ז אימא פממית שחי שם שש רבא ליוזא מנשים ואמרי לה כללי יוזא מנשים, (ו) [מדות פ"ב מ"ה ע"ש], (ז) [תוספתא פ"ד ע"ש], (ח) [נזמים ק"ג], (ט) גרסינן לנאקו דברי ר"ה ב"א. רש"י, (י) [וע"ע תוספתא סנהדרין טו: דף א' אחר].

הגהות הב"ח

(א) נבואה כנגד שבעים ואחר זקנים כל אחת כלי' ותפנית של סנהדרין גדולה ממך: (ב) תוב ד"ה והיו כה וכו' זקנים שעשו להם סנהדרין:

גליון הש"ס

נבואה ורש"י. ענין ע"ז דף ז ע"ב תוספתא ד"ה רבן:

הגהות הגר"א

[א] במשנה (הגיעו לעורה תקעו והריעו ותקעו) מ"א: [ב] שם הגיעו לקדש. י"ב הערה: [ג] גמ' טעו לפנים: [ד] גמ' והיו כה וכו'. כלי': [ה] שם ריבוא. שמו עליו קו למתקן: [ו] שם [אלכסנדרוס מוקדן] ת"א"מ וי"ב מרכיב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] נבואה טעניוהו אלכסנדרוס מוקדן. י"ב ענין הקדמת אלכסנדרוס לנ' מלכים שמתק מלת מוקדן ויצא שם כנחיה צבונה שאלכסנדרוס הוא ה"ל היה אלכסנדר מוקדן. שהיה במחלת בית שני ואלכסנדר הזה קיסר היה ק"ר שנה אחר צבית יושע"ה:

לעזי רש"י

ב"י. ש. (ש"ש) אפור. חום. אלמינבר"א (אלמינבר"א). ביבה (באמצע בית הבנים). ב"ב"ק (פלגין ש"ש). קרשים.

צאזקוס של אור. וזרקין אותם לפני מעלה ומקבלין אותם ויש צבקיאל לעשות כן בצרבע צאזקוס או בשמונה חורק וזו מקבל זו חורק וזו מקבל זו: **דברי הושעבוס**. מפרש בגמרא [ג.]: **ט"ו מעלות**. אורך המעלה צרוב צרוב העורה ורוחב המעלה חצי אמה ורומה חצי אמה כדארמין צמסכת מדות (פ"ב)

ובבוקות של אור שבידיהן ואומרים לפניהם דברי שירות ותושבחות והלויים בכנורות ובנבלים ובמצלותים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר על חמש עשרה מעלות היוודות מעורת ישראל לעזרת נשים כנגד חמש עשרה (מעלות) שבתהלים שעליהן ליום עומדין בכלי שיר ואומרים שירה ועמדו שני כהנים בשער העליון שיורד מעורת ישראל לעזרת נשים ושני חצוצרות בידיהן קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו הגיעו למעלה עשירית תקעו והריעו ותקעו וא הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו (הגיעו לקרקע) תקעו והריעו ותקעו (הגיעו לקרקע) עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח הגיעו לשער היוצא מבזרח הפכו פניהן למערב ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל ההיכל ופניהם קדמה ומשתחוים קדמה לשמש ואנו ליה עינינו ר' יהודה אומר היו שונין ואומרים אנו ליה וליה עינינו: **גמ' ת"ר** מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו

מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם מאי היא אמר אב"י ואיתימא רב חסדא זה בנין הורדוס במאי בניה אמר (רבא) באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני שישא כוחלא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דלקבל סידא סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר מפי דמיתחוי כאדוותא דימא תניא רבי יהודה אומר מי שלא ראה דיופלוסמון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל אמרו כמין בסילקי גדולה היתה סמיו לפנים מסמיו [ג] פעמים שהיו בה (ששים רבוא על ששים רבוא) של סנהדרי גדולה כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד [ד] רבוא ככרי זהב ובימה של עץ באמצעיתה וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו וכיון שהגיע לענות אמן הלה מניח בסודר וכל העם עונין אמן ולא היו יושבין מעורבין אלא זהבין בפני עצמן וכספין בפני עצמן ונפחין בפני עצמם וסוריים בפני עצמן וגרדיים בפני עצמן וכשעני נכנס שם היה מכיר בפני עליו אומנתו ונפנה לשם ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אמר אב"י וכולהו [א] קטלינהו [ג] אלכסנדרוס מוקדן מ"ט איענישו משום ידעברוי האאי קרא לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד ואינהו הדור אתו כי אתא אשכחינהו דהוו קרו בספרא ישא ה' עליך גוי מרחוק אמר מכדי ההוא גברא בעי למותי ספינתא בעשרה יומי דליה זיקא ואתי ספינתא בחמשא יומי נפל עלייהו וקטלינהו: במוצאי יום טוב כו': מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר כאותה ששנינו חלקה היתה בראשונה והקיפוחה גזומרא והתקינה שיהו ינשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינה שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינה שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה היכי עביד הכי והכתוב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל אמר רב קרא אשכחו ודרוש

שליח שלפני המיזה גומר צרכו והן לא היו יחילין כולן לשמוע קולו: והבין כספין. זרפי זהב זרפי כסף: נפחים. חרשי צרול: טרסיים. חרשי נחושת: גרדיים. אורגין: ונפנה לשם. ושכר להם למלאכתם: ההוא גברא הוה. עליו נאמר מקרא זה וגורת מלך הלא להחריבה: ודלי זיקא. גבה הרוח: חלקה היסה. העזרת נשים צראשונה ולא היו זמין יוזאין מן הכתלים: והקיפוחה גזומרא. נתנו זמין צכתלים בולטין מן הכותל סביב סביב וכל שנה מסדרין שם גזומראות לוחין שקורין צל"ק כדי שיהו נשים עומדות שם בשמחת צית השואבה ורואות חזו מיקון גדול דקמני מתניחין שמתקנין בכל שנה: מצפנים. עזרת נשים: מצחוץ. צרמכה של הר הצית וחמיל: היכי עביד הכי. שהוסיפו ושיו כלום על צינן שלמה: והכפיש. גבי דוד המלך כשואה את שלמה על מדת הצית ובניינו: הכל צדקה מיד ה' עלי השכיל. כל מלאכת התננית שהודיעו הקב"ה ע"י גד החוזה ונתן הנביא: קרא אשכחו. שגריך להצדיל אנשים מנשים ולעשות גדר בישראל שלא יצאו לידי קלקול: וספדה

